

Nr 6

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta, m. m.; given Stockholms slott den 30 december 1955.

Under återopande av bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta;
- 2) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken; samt
- 3) förordning om ändrad lydelse av 77 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272).

GUSTAF ADOLF

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att införsel skall få användas för att hos förutvarande arbetsgivare indriva statsverkets fordran på belopp, som arbetsgivaren innehållit hos arbetstagare genom skatteavdrag eller genom införsel för skatter och allmänna avgifter och som arbetsgivaren inte redovisat till myndigheterna. Samtidigt förordas, att bestämmelsen i 17 kap. 12 § handelsbalken om förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter jämkas i anslutning till ny lagstiftning.

Förslag

till

lag om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i
avlöning, pension eller livränta

Härigenom förordnas, att 7, 21 och 22 §§ lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives samt att i samma lag skall införas en ny paragraf, betecknad 21 a §, av nedan angiven lydelse.

(Nuvarande lydelse)

7 §.

Varder införsel — — — — — viss tidsperiod.
Beviljas införsel — — — — — bidragens storlek.
Har den underhållsskyldige tillika att vidkännas löneavdrag enligt uppbördsförordningen för gäldande av skatt och förslår ej det belopp, som enligt denna lag må innehållas, till gäldande av såväl underhållsbidrag som skatt, åge införseln företräde.

21 §.

Häftar någon — — — — — och undantag:
1) Vad i — — — — — avgiva yttrande.
2) Sedan tre — — — — — äga tillämpning.
3) Beviljas införsel — — — — — bidragets betalning.

Har gäldenär, hos vilken införsel beviljats till gäldande av utskylder eller avgifter, att vidkännas jämväl löneavdrag enligt uppbördsförordningen och förslår ej det belopp, som enligt denna lag må innehållas, till bådadera, må genom införseln tagas i anspråk allenast den del av nämnda belopp som återstår efter löneavdraget.

- 4) Vad i — — — — — äga tillämpning.
- 5) Det åligge — — — — — hos denne.
- 6) Arbetsgivaren vare — — — — — hava innehållits.
- 7) I fråga — — — — — meddelade bestämmelser.
- 8) Finnes beträffande — — — — — sådant biträde.

(Föreslagen lydelse)

7 §.

Har den underhållsskyldige tillika att vidkännas skatteavdrag enligt uppbördsförordningen och förslår ej det belopp, som enligt denna lag må innehållas, till gäldande av såväl underhållsbidrag som skatt, åge införseln företräde.

21 §.

Har gäldenär, hos vilken införsel beviljats till gäldande av utskylder eller avgifter, att vidkännas jämväl skatteavdrag enligt uppbördsförordningen och förslår ej det belopp, som enligt denna lag må innehållas, till bådadera, må genom införseln tagas i anspråk allenast den del av nämnda belopp som återstår efter skatteavdraget.

¹ Senaste lydelse av 7 och 21 §§ se 1946: 499 samt av 22 § se 1937: 122.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

21 a §.

Bestämmelserna i 21 § om införsel för utskylder eller allmänna avgifter skola äga motsvarande tillämpning i fråga om kronans fordran å belopp, som innehållits genom skatteavdrag enligt uppbördsförordningen eller ock på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter och som icke inbetalats eller eljest erlagts i föreskriven tid och ordning, ävensom, i förekommande fall, å stadgad restavgift; dock att i stället för bestämmelsen under 2) skall gälla, att införsel ej må beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning, sedan tre år förflutit efter det innehållandet skett.

22 §.

Vad i — — — — — gälla följande:

1) Sedan tre — — — — — äga tillämpning.

2) Beviljas införsel till gäldande förutom av böter eller viten jämväl av underhållsbidrag eller av utskylder eller allmänna avgifter, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, äge böter och viten minsta rätt.

22 §.

2) Beviljas införsel till gäldande förutom av böter eller viten jämväl av underhållsbidrag eller av utskylder eller allmänna avgifter eller av sådan kronans fordran som avses i 21 a §, och förslår ej därtill det belopp, som må innehållas, äge böter och viten minsta rätt.

3) I fråga — — — — — meddelade bestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1957.

Förslag
till
lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken

Härigenom förordnas, att 17 kap. 12 § handelsbalken¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

12 §.

Sist skola, i den mån ej bättre rätt äger rum jämlikt 6 §, med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sinsemellan: statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningskatt, ersättningsskatt, *konjunkturskatt*, *allmän kommunalskatt*, landstingsmedel, tingshusmedel, pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering *samt* av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om *försäkring för olycksfall i arbete*, samtliga skatter och avgifter dock endast om de enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätt som nu sagts må dock icke åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätt enligt första punkten åtnjutes.

Sist skola, i den mån ej bättre rätt äger rum jämlikt 6 §, med förmånsrätt ur gäldenärens egendom så i fast som löst gäldas med lika rätt sinsemellan: statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, utskiftningskatt, ersättningsskatt, *fondskatt*, *kommunal inkomstskatt*, landstingsmedel, tingshusmedel, pensionsavgift enligt lagen om folkpensionering, *sjukförsäkringsavgift för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring*, *bidrag från arbetsgivare jämlikt sistnämnda lag och lagen om moderskapshjälp*, av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om *yrkesskadeförsäkring samt avgiftstillägg jämlikt lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.*, samtliga skatter, avgifter och *bidrag* dock endast om de enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätt som nu sagts må dock icke åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätt enligt första punkten åtnjutes.

¹ Senaste lydelse se 1953: 74.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom *löneavdrag* för utskylder eller avgifter vilka avses i första stycket eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Enahanda förmånsrätt tillkomme kronan för fordran å belopp, som innehållits genom *skatteavdrag* för utskylder, avgifter eller *bidrag* vilka avses i första stycket eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1956. I samband därmed skall följande iakttagas.

De nya bestämmelserna skola icke äga tillämpning i konkurs, vari beslut om egendomsavträdande meddelats före bestämmelsernas ikraftträdande. I 12 § angiven förmånsrätt skall, under enahanda förutsättningar som där angivits, gälla jämväl för konjunkturskatt enligt förordningen den 30 april 1952 (nr 203), av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt för kronans fordran å belopp, som genom skatteavdrag eller på grund av införsel innehållits för utskylder eller avgifter som nu sagts.

Förslag

till

**förordning om ändrad lydelse av 77 § uppbördsförordningen
den 5 juni 1953 (nr 272)**

Härigenom förordnas, att 77 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

*(Nuvarande lydelse)**(Föreslagen lydelse)*

77 §.

77 §.

Har arbetsgivare verkställt skatteavdrag men icke inbetalat det innehållna beloppet i tid och ordning, som i 53, 54 eller 55 § eller 56 § 3 mom. sägs, må beloppet uttagas hos arbetsgivaren i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt, dock att införsel ej må beviljas.

Har arbetsgivare verkställt skatteavdrag men icke inbetalat det innehållna beloppet i tid och ordning, som i 53, 54 eller 55 § eller 56 § 3 mom. sägs, må beloppet uttagas hos arbetsgivaren i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt.

Arbetstagaren är — — — — — motsvarande skattebelopp.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1957.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25 no-
vember 1955.*

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LINDHOLM.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *införsel för uttagande av oredovisade skatteavdrag, m. m.* och anför därvid följande.

I. Inledning

I samband med tillkomsten av uppbördsförordningen den 5 juni 1953 aktualiserades bl. a. frågan om införsel bör kunna i vissa fall erhållas för att utta skattebelopp, som arbetsgivare innehållit genom skatteavdrag men icke redovisat till uppbördsmyndigheterna. En slutlig ställning till detta spörsmål ansågs emellertid kunna tagas först efter en närmare utredning. Som av det följande framgår har en sådan utredning numera företagits. Jag avser därför att nu uppta denna fråga.

I samband därmed vill jag anmäla även följande spörsmål. Enligt beslut av 1954 års riksdag har sjukförsäkringsavgifter jämte vissa andra avgifter upptagits bland de skatter och allmänna avgifter som debiteras och uppbäres i samband med den allmänna skatteuppbörden. I anledning härav torde böra övervägas vissa jämkningar av uppräknigen i 17 kap. 12 § handelsbalken av de skatter och allmänna avgifter, som är förenade med förmånsrätt. Nämnda lagrum synes även i övrigt böra överses med hänsyn till ny lagstiftning.

Utredning i dessa frågor har framlagts i en inom finansdepartementets rättsavdelning under september innevarande år upprättad *promemoria*, vid vilken fogats förslag till ändringar i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta, i 17 kap. 12 § handelsbalken samt i 77 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272).

Över *promemorian* har efter remiss *yttranden* avgivits av justitiekanslersämbetet, kammarrätten, statskontoret, riksräkenskapsverket, riksförsäkringsanstalten, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Övre Norr-

land, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus, Örebro och Västernorrlands län, Svenska arbetsgivareföreningen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska bankföreningen, Sveriges lantbruksförbund, Sveriges köpmannaförbund, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation, Sveriges häradskrivareförening, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Föreningen Sveriges stadsfogdar, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Svenska exekutionsmännens riksförbund, Svenska polisförbundet och Skattebetalarnas förening.

Överståthållarämbetet har vid sitt utlåtande fogat yttrande från Stockholms stads indrivningsverk. Länsstyrelsen i Malmöhus län har bilagt yttranden från andre stadsfogden i Malmö, stadsfogden i Hälsingborg, kronokamrerarna i nämnda städer samt landsfiskalerna i Vellinge och Kävlinge distrikt.

II. Införsel för uttagande av oredovisade skatteavdrag

Gällande bestämmelser

Enligt *uppbördsförordningen den 5 juni 1953* är arbetsgivare regelmässigt skyldig att verkställa avdrag å arbetstagares lön för preliminär A-skatt och kvarstående skatt, som arbetstagaren har att erlagga, för att därefter inbetala den innehållna skatten till uppbördsmyndigheterna.

Underlåter arbetsgivare, som är skyldig verkställa skatteavdrag, utan skälig anledning att vederbörligen fullgöra denna skyldighet, är han enligt 75 § uppbördsförordningen jämte arbetstagaren ansvarig för skatt, vilken skatteavdraget skolat avse, till belopp som svarar mot vad han underlåtit att avdraga. Krav på erläggande av skattebelopp som nu sagts må följaktligen riktas mot såväl arbetsgivaren som arbetstagaren, dock att därest den sistnämnde vistas å känd ort inom riket arbetsgivaren må krävas endast om arbetstagaren underlåtit att efter anmaning gälda skattebeloppet i fråga. Efterkommer arbetsgivaren icke anmodan att erlagga beloppet, må detsamma uttagas i den ordning, som stadgas i fråga om indrivning av skatt, dock att införsel ej må beviljas.

I 76 § stadgas, att arbetsgivare, som betalat skatt för arbetstagare jämlikt 75 §, äger söka skattebeloppet åter av arbetstagaren. Härvid har arbetsgivaren att till vederbörande utmättningsman ingiva det indrivningskvitto, som må ha överlämnats till arbetsgivaren, eller på annat sätt hos utmättningsmannen styrka, att han erlagt skatten. Utmättningsmannen må hos arbetstagaren uttaga beloppet i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt, dock att införsel ej må beviljas.

Har arbetsgivare verkställt skatteavdrag men icke inbetalat det innehållna beloppet inom föreskriven tid och i vederbörlig ordning, må beloppet enligt 77 § uttagas hos arbetsgivaren i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt, dock att införsel ej må beviljas. Arbetstagaren är fri från betalningsansvar för motsvarande skattebelopp.

I 80 § meddelas bestämmelser om straff i vissa fall för arbetsgivare, som utbetalar lön, utan att denna minskats med föreskrivet belopp, eller som underlåter att inom föreskriven tid till uppbördsmyndighet inbetala belopp motsvarande det varmed arbetstagares lön minskats för gäldande av dennes skatt.

Det anmärkes att enligt 67 § *utsökningslagen* må gäldenärs inestående lön icke utmätas förrän han är berättigad att lyfta lönen.

Rörande innehållet i *lagen den 14 juni 1917 om införsel i avlöning, pension eller livränta* må anmärkas följande.

För uttagande av vissa i lagen angivna fordringar kan införsel erhållas i gäldenären tillkommande avlöning för tjänst eller annan arbetsanställning. Vad i lagen är stadgat om införsel i avlöning skall enligt 19 § äga motsvarande tillämpning i fråga om införsel i pension eller livränta, ändock att sådan pension eller livränta enligt lag eller Kungl. Maj:ts förordnande är undantagen från utmätning för gäld. — Frågor om införsel handläggas i allmänhet av vederbörande utmätningsman.

Införsel kan i första hand erhållas för att framtvunga fullgörandet av underhållsskyldighet gentemot närstående (1 och 20 §§).

Enligt 21 § skall vidare, om någon häftar för oguldna debiterade utskylder eller allmänna avgifter, beträffande sådana utskylder och avgifter jämte stadgad restavgift lagens bestämmelser om införsel för underhållsbidrag i tillämpliga delar lända till efterrättelse med vissa tillägg och undantag. Av 21 § 8) framgår, att Kungl. Maj:t beträffande viss stad eller visst område på landet äger förordna, att ärenden angående införsel till gäldande av utskylder eller avgifter skall kunna handläggas jämväl av exekutionsbiträde. I sådant fall skall vad som gäller om utmätningsman tillämpas på sådant biträde.

I 22 § föreskrives ytterligare, att bestämmelserna i 21 § med vissa modifierationer skall äga motsvarande tillämpning i fråga om böter eller viten, som är förfallna till betalning och ej erlägges.

Förmånsrättsordningen mellan olika slag av införselfordringar samt mellan sådana fordringar och skatteavdrag enligt uppbördsförordningen är följande. Införsel för underhållsbidrag äger enligt 7 § tredje stycket och 21 § 3) företräde framför såväl skatteavdrag enligt uppbördsförordningen som införsel för utskylder eller avgifter. Skatteavdrag äger i sin tur företräde framför införsel för utskylder eller avgifter. Böter och viten äger enligt 22 § 2) minsta rätt och kan sålunda uttas först efter införsel för underhållsbidrag, skatteavdrag enligt uppbördsförordningen och införsel för utskylder eller allmänna avgifter.

Enligt bestämmelsen i 21 § 2) må införsel för utskylder eller allmänna avgifter ej beviljas eller meddelat beslut om sådan införsel äga tillämpning, sedan tre år förflutit efter det utskylderna eller avgifterna förfallit till betalning.

Av bestämmelsen under 4) i samma paragraf framgår, att införsel för ut-

skylder eller allmänna avgifter icke må beviljas och förut meddelat beslut om sådan införsel inte heller tillämpas under gäldenärens konkurs.

Om arbetsgivaren utbetalar avlöning i uppenbar strid mot beslut om införsel eller underlåter att inom föreskriven tid tillstålla utmätningsmannen innehålllet belopp eller att, när utmätningsmannen vill hos honom lyfta sådant belopp, utgiva detsamma, äger utmätningsmannen enligt 14 § omedelbart uttaga beloppet hos arbetsgivaren genom utmätning.

Enligt bestämmelser i 17 kap. handelsbalken åtnjutes förmånsrätt för vissa belopp som innehållits genom införsel eller skatteavdrag.

Sålunda stadgas i 4 § tredje stycket, att om på grund av införsel jämlikt 1, 19 eller 20 § införsellagen innehållits avlönings-, pensions- eller livräntebelopp, som skulle utgått med förmånsrätt enligt första eller andra stycket i 4 §, samma förmånsrätt skall gälla för fordran å det sålunda innehållna beloppet. Ett likartat stadgande upptas i 11 § andra stycket om förmånsrätt för vissa innehållna livräntebelopp.

Förmånsrätt för fastighetsskatt, som utgått enligt äldre bestämmelser, och vissa allmänna avgifter föreligger enligt 6 §.

Om förmånsrätt för skatter och allmänna avgifter i allmänhet stadgas i 12 § första stycket. Denna förmånsrätt gäller efter övriga förmånsrätter. Den åtnjutes endast om skatterna eller avgifterna enligt verkställd debitering förfallit till betalning innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande. Förmånsrätten må inte åtnjutas för utskylder eller avgifter, som påförts på grund av eftertaxering och som eljest skolat förfalla till betalning före den tid, för vilken förmånsrätten enligt vad nyss sagts åtnjutes.

Samma förmånsrätt tillkommer enligt 12 § andra stycket kronan för fordran å belopp, som innehållits genom löneavdrag för utskylder eller avgifter vilka avses i första stycket av sistnämnda paragraf eller på grund av införsel för utskylder eller allmänna avgifter, dock endast i den mån innehållandet skett innan beslutet om egendomens avträdande till konkurs meddelas men ej tidigare än två år före konkursansökningens ingivande.

Ytterligare kan nämnas, att enligt 18 § böter och viten ävensom fordran å belopp, som innehållits på grund av införsel för böter eller viten, äger minsta rätt.

Frågans tidigare behandling m. m.

Lagen om införsel avsåg enligt sin ursprungliga lydelse endast fordringar å underhållsbidrag och likartade fordringsanspråk.

Möjlighet att använda införsel för att uttaga oguldna skatter och allmänna avgifter infördes redan vid 1918 års riksdag. Härvid anförde föredragande departementschefen i proposition nr 32 bl. a. följande. Att de av samhället påförda skatterna såvitt möjligt uttas hos de skattskyldiga och blir för sina ändamål tillgängliga är givetvis ett allmänt intresse av allra största vikt. Utländska lagar innehöll också särskilda bestämmelser, som avsåg att

underlätta deras indrivning i exekutiv väg. Med dittillsvarande exekutiva bestämmelser i vårt land var indrivningen av skatter förenad med avsevärda svårigheter. Även där förmåga till skattens gäldande fanns, kunde den ofta ej uttagas. Vanligen saknade den skattskyldige andra utmättningsbara tillgångar än sin avlöning, och denna fick icke tillgripas förrän gäldenären var berättigad att lyfta densamma.

Efter en redogörelse för de svårigheter som möter vid utmätning i lön anförde departementschefen i nyssnämnda proposition, att det praktiska behovet av att underlätta skatters indrivning borde tillgodoses genom möjlighet att uttaga skatter även i icke förfallen avlöning. Några betänkligheter syntes icke möta mot genomförandet av en sådan reform. Anledning torde saknas att härav befara några menliga verkningar med avseende på förhållandet mellan arbetsgivare och arbetare.

Med åberopande av dessa synpunkter förordades den nyss antydda utvidgningen av möjligheterna till införsel. Förslaget och motiveringen härför vann riksdagens gillande.

Frågan om reformer inom utsökningsväsendet, bl. a. avseende utvidgningar av införselinstitutets tillämpningsområde, har tid efter annan varit aktuell. En fullständig revision av utsökningslagen och i samband därmed stående lagstiftning har begärts av 1945 års riksdag i skrivelse den 12 juni 1945 (nr 365) efter förslag av första lagutskottet i dess utlåtande nr 39.

Uppbördsväsendet omlades genom det vid höstsessionen av 1945 års riksdag införda källskattesystemet. *Uppbördsförordningen den 31 december 1945* innebar, liksom den nu gällande, skyldighet för arbetsgivare att verkställa löneavdrag för preliminär skatt och kvarstående skatt. Om arbetsgivares ansvar på grund av att han underlåtit att verkställa föreskrivet löneavdrag eller verkställt sådant avdrag men underlåtit att redovisa innehållet belopp m. m. upptog 1945 års förordning i huvudsak samma regler som de nu gällande. Dylikt belopp fick sålunda enligt 95 och 97 §§ uttagas hos arbetsgivaren i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt. Motsvarande gällde enligt 96 § beträffande arbetstagares skatt, som arbetsgivare icke innehållit men sedermera likväl författningsenligt haft att erlagga och som arbetsgivaren på grund härav ägde utfå hos arbetstagaren.

Sedan *centrala uppborrdsnämnden* fått att besvara frågan om belopp som nyss sagts kunde uttas genom införsel, åberopade nämnden såsom eget uttalande ett av *riksräkenskapsverket* avgivet yttrande, vari anfördes.

Uttrycket »i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt» torde innebära, att beloppet i fråga kan uttagas utan föregående dom eller utslag. Om därvid såsom tvångsmedel kan tillgripas införsel beror på om villkoren i införsellagen kunna anses uppfyllda. Enligt bestämmelserna i 21 § nämnda lag kan införsel meddelas om någon häftar för »oguldna debiterade utskylder eller allmänna avgifter». Härmed torde hava avsetts allenast en löntagares egna utskylder. Då införsellagen enligt sakens natur bör tolkas restriktivt, torde författningsenligt stöd för att tillämpa införselinsti-

tutet mot en försumlig arbetsgivare icke kunna åberopas. Vad därefter beträffar en arbetsgivares regressanspråk mot en arbetstagare torde man över huvud taget ej kunna tala om att någon häftar för oguldna utskylder. Med hänsyn till det anförda är riksräkenskapsverket för sin del närmast benäget att besvara de framställda frågorna nekande.

1949 års uppbördssakkunniga erinrade i sitt den 27 oktober 1951 avgivna betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet (SOU 1952: 1) om riksräkenskapsverkets sålunda gjorda uttalanden. De sakkunniga fann erinringar kunna riktas mot innebörden av gällande bestämmelser men förklarade samtidigt att detta och andra spörsmål beträffande tvångsmedel vid indrivningen borde prövas i annat sammanhang.

I de över uppbördssakkunnigas betänkande avgivna remissyttrandena förekom vissa uttalanden i fråga om uttagande av arbetstagares skatt som arbetsgivaren är ansvarig för. Följande torde här få återges.

Justitiekanslersämbetet framhöll, att ämbetets uppmärksamhet fästts vid förenämnda uttryck (»i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt») i ett mål, däri fråga om fullföljd från hovrätt av kronans talan underställts ämbetets prövning. Målet gällde införsel i avlöning, tillkommande viss arbetstagare, för uttagande av källskattemedel som han i sin tidigare egenskap av arbetsgivare innehållit men icke redovisat. Införsel beviljades den 19 juli 1951, men överexekutor undanröjde genom utslag den 9 oktober 1951 beslutet under motivering, att införsel lagligen icke bort beviljas för belopp, avseende innehållna men icke redovisade källskattemedel.

Därefter anförde ämbetet bl. a.

I hovrätten, dit målet fullföljdes, och sedermera hos justitiekanslerämbetet gjordes från stadsfogdehall gällande, att författaren till 97 § uppbördsförordningen uppenbarligen avsett, att införselinstitutet skulle få komma till användning i det fall som målet rörde. Uttrycket »i samma ordning etc.» kunde alltså icke, såsom riksräkenskapsverket syntes mena, innebära endast ett konstaterande av förhandenvaron av exekutionstitel; det avsåge fastmera själva exekutionsformerna.

I sitt beslut den 18 december 1951 gjorde hovrätten ej ändring i överexekutors utslag, och justitiekanslersämbetet fann ej skäl fullfölja talan.

Vad som förekommit i målet ger vid handen, att nämnda uttryck i uppbördsförordningen varit föremål för olika tolkningar, och tveksamhet om dess riktiga innebörd lärer ännu råda. Även om det är klart, att uppbördsförordningen icke reglerar vilka fordringar som kunna uttagas genom införsel, synes det kunna ifrågasättas, om icke nu i stället för berörda uttryck en sådan avfattning borde användas, som undanröjer varje tvekan om vad med stadgandet avses.

Svenska exekutionsmännens riksförbund uttalade i sitt remissyttrande, att det naturligaste syntes vara att de tvångsåtgärder — införsel eller utmätning — som fanns alltid borde kunna tillgripas mot den som slutgiltigt var betalningsskyldig, antingen det gällde arbetsgivares regresskrav gentemot en arbetstagare eller statsverkets fordran mot en arbetsgivare, som inte redovisat innehållen skatt.

Även *Svenska polisförbundet* ansåg, att arbetsgivare för sin regressfordran gentemot arbetstagare borde ha rätt till införsel i arbetstagares lön.

I den till 1953 års riksdag avgivna propositionen nr 100 med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet m. m. anförde dåvarande chefen för finansdepartementet bl. a. följande.

Enligt 95—97 §§ uppbördsförordningen må där omförmälda belopp uttagas »i samma ordning som stadgats i fråga om indrivning av skatt». Detta uttryck kan givas den tolkningen, att dessa belopp skulle kunna uttagas genom samma tvångsåtgärder som kan tillgripas för indrivning av skatt. Såsom framgår av tidigare lämnad redogörelse har emellertid riksräkenskapsverket i ett av centrala uppbördsnämnden åberopat yttrande anført, att angivna belopp med hänsyn till införsellagens avfattning icke torde kunna uttagas genom införsel. Detta får anses utgöra en riktig tolkning av gällande bestämmelser. Beträffande statsverkets fordran å belopp, som arbetsgivare innehållit genom skatteavdrag men icke redovisat, har frågan om införsel för övrigt varit föremål för domstols prövning, varvid införsel icke ansågs kunna beviljas.

Skäl kan emellertid anföras för sådan ändring i bestämmelserna, att införselinstitutet även i sistnämnda och därmed jämförbara fall skall kunna komma till användning. Frågan om införselinstitutets eventuella utbyggnad med tanke på dessa fall äger sådant samband med uppbördsförfarandet, att den bör prövas snarast möjligt och icke uppskjutas i avvaktan på den revision av utskönningslagen och i samband därmed stående lagstiftning, som av riksdagen begärts i skrivelse den 12 juni 1945 (nr 365). Jag är emellertid icke beredd att nu framlägga något förslag i ämnet, då spørgsmålet kräver en närmare utredning. Jag avser att snarast låta verkställa denna utredning. I avvaktan på att slutlig ställning kan tagas till ifrågavarande spørsmål vill jag förorda, att uppbördsförordningen i förevarande del ges en sådan ändrad avfattning, att tvekan ej behöver uppkomma om bestämmelsernas nuvarande innebörd.

I enlighet med det sist anförda upptogs i 75—77 §§ av 1953 års uppbördsförordning förut återgivna bestämmelser, enligt vilka införsel ej må beviljas för uttagande av ifrågavarande belopp.

Frågan aktualiserades vid samma års riksdag jämväl i anledning av motionerna I: 175 och II: 238, vilka behandlades av *första lagutskottet*. I motionerna hade hemställts att riksdagen ville anhålla om utredning och förslag till sådan ändring av införsellagen att skattemyndighet erhöi rätt till införsel för återvinnande av skattemedel som arbetstagare i tidigare egenskap av arbetsgivare innehållit men icke redovisat. Utskottet inhämtade yttranden över motionerna från riksräkenskapsverket, länsstyrelserna i Stockholm och Malmöhus län, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Föreningen Sveriges stadsfogdar och Skattebetalarnas förening. Samtliga remissinstanser uttalade sig i tillstyrkande riktning. För egen del uttalade utskottet, att goda skäl talade för att en utredning i ämnet kom till stånd. Utskottet avstyrkte emellertid bifall till motionerna under hänvisning till att frågan redan var föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet.

Såsom framgår av den tidigare lämnade redogörelsen gäller enligt 17 kap. 12 § handelsbalken *förmånsrätt* för kronans fordringsanspråk hos arbetsgivare å belopp som denne jämlikt uppbördsförordningen innehållit genom skatteavdrag. Med dessa fordringsanspråk jämföras i förmånsrättshänseende kronans fordran å icke redovisade införselmedel avseende skatt. Bestämmelserna härom infördes vid 1953 års riksdag (propositionen nr 7). Förslag i ämnet hade tidigare avgivits av 1949 års uppbördssakkunniga (SOU 1952: 1).

Några uttryckliga bestämmelser om förmånsrätt i arbetsgivarens konkurs för kronans fordran å icke redovisad skatt, som arbetsgivaren innehållit å arbetstagarens lön, fanns tidigare icke meddelade. Genom två av högsta domstolen år 1949 avgjorda mål (NJA 1949 s. 66 och 318) hade klarlagts, att sådan förmånsrätt icke förelåg.

Dävarande chefen för finansdepartementet framhöll i nyssnämnda proposition till 1953 års riksdag, att arbetsgivare i relativt stor utsträckning underlåtit att redovisa av dem innehållna skattebelopp och att de redovisade skattebeloppen i åtskilliga fall varit av betydande storleksordning. Departementschefen fann därför angeläget att tillskapa förmånsrätt för fordran å innehållna skattebelopp. I samband därmed erinrades om att, då gällande bestämmelser medgav förmånsrätt jämlikt 17 kap. 12 § handelsbalken i gäldenärens konkurs för den påfordrad skatt, det syntes med hänsyn härtill naturligt att förmånsrätt borde finnas även beträffande skattefordran, vilken som en följd av det nya uppbördssystemets konstruktion riktades mot arbetsgivaren. Bland övriga skäl för förslaget genomförande anförde departementschefen ytterligare, att arbetstagare, vilka genom det nya uppbördssystemet betagits rätten att själva erlägga sina skatter, med fog kunde kräva att vad de avstått i form av löneavdrag å sin intjänta lön verkligen kom — så långt nu detta lät sig göra med hänsyn till andra intressen som jämväl måste beaktas — det avsedda ändamålet tillgodo.

Däremot avvisade departementschefen — liksom tidigare uppbördssakkunniga — tanken att införa förmånsrätt för sådan kronans fordran mot arbetsgivare, som grundas därå att arbetsgivaren underlåtit att göra förskrivet löneavdrag.

Rörande den rättsliga naturen hos kronans ifrågavarande fordringsanspråk hos arbetsgivaren uttalade departementschefen med instämmande från lagrådet, att löneavdraget utgjorde en form av skattebetalning för löntagaren, vilken verkställdes genom arbetsgivarens förmedling, samt att den fordringsrätt, som kronan genom innehållandet förvärvade å arbetsgivaren, var till sin natur fullt självständig och med då gällande bestämmelser saknade förmånsrätt.

Promemorian

I promemorian erinras om att det före 1945 års uppbördsförordning ankom på de skattskyldiga själva att inbetala sin skatt. Avsevärda förluster

på grund av underlåten skattebetalning var ofrånkomliga. För att så långt möjligt genomföra en effektiv indrivning hade emellertid skattefordringarna i flera hänseenden erhållit en förhållandevis förmånlig ställning. Redan 1918 öppnades sålunda möjlighet att anlita den speciella, ursprungligen endast för underhållsfordringar och därmed jämställda anspråk avsedda exekutionsformen införsel i avlöning. Dessutom åtnjöt skattefordringar av gammalt förmånsrätt vid den skattskyldiges konkurs.

Beträffande det år 1945 beslutade uppbördssystemet, enligt vilket skatt uttages »vid källan», konstateras i promemorian, att det, jämte andra avsedda fördelar, har medfört en betydligt effektiviserad skatteuppbörd och en kraftig minskning av skatterestantierna. Härvid omnämnes, att antalet införselbeslut för skatt, som år 1944 utgjorde ca 896 000 för hela riket, enligt en tillgänglig uppgift år 1950 nedgått till ca 112 000 eller således med 87,5 procent.

Samtidigt konstateras emellertid, att uppbördsreformen medförde risker för det allmänna av annat slag. Härom anföres.

Det nya uppbördssystemet kräver medverkan av arbetsgivare m. fl., vilka skall göra löneavdrag för skatt och inleverera de innehållna beloppen till skattemyndigheterna. I allmänhet fullgöres dessa skyldigheter väl, och de ekonomiska riskerna för det allmänna har för de gångna åren visat sig vara i förhållande till uppbördsutfallet tämligen små. Räknat i penningar rör det sig dock om icke obetydliga belopp och i enskilda fall kan fråga vara om avsevärda sådana. Ett uttryck härför är den uppdebiterade preliminära A-skatten, vilken åren 1947—1949 uppgick till sammanlagt ca 14,7 milj. kr. För år 1954 har motsvarande belopp beräknats röra sig omkring 12 milj. kr. Dessa siffror omfattar både sådana fall, där man utrett att skatteavdrag ej verkställts, och fall, där skatteavdrag skett men de innehållna skattebeloppen ej redovisats. Däremot inbegripes ej de fall, då efter verkställd undersökning inbetalning av undanhållen skatt skett frivilligt utan uppdebitering och indrivningsåtgärder. I 1949 års uppbördssakkunnigas betänkande framhölls, att det fanns anledning anta att i sådant hänseende mycket stora skattebelopp influtit. — Det bör även hållas i minnet att de nyss återgivna bedömandena rörande uppbördsutfallet grundar sig på erfarenheter från år, som präglats av en markerad högkonjunktur. Vid en konjunkturomsvängning kan erfarenheterna av arbetsgivarnas skatteredovisning bli anorlunda.

I promemorian erinras om att en arbetsgivare är ansvarig för innehållna belopp som ej redovisats. Han är vidare jämte arbetstagaren ansvarig för skattebelopp som icke innehållits, ehuru så bort ske. Det framhålles även, att under tiden närmast efter uppbördsreformen rådde tvekan, huruvida rätt till införsel i avlöning och förmånsrätt vid konkurs åtnjöts hos arbetsgivare för skattebelopp, för vilka denne i sådan egenskap blivit ansvarig. Så småningom klarlades att så icke var fallet. Frågan om förmånsrätt i arbetsgivarens konkurs löstes genom den vid 1953 års riksdag genomförda lagändringen. Däremot kvarstår frågan om införande av rätt till införsel.

Behov av att använda denna exekutionsform har, enligt vad som framhålles i promemorian, huvudsakligen framträtt i vissa fall, när en arbetsgivare innehållit föreskrivna skatteavdrag enligt uppbördsförordningen, underlåtit

att redovisa desamma samt därefter, av en eller annan anledning, nedlagt sin rörelse och själv tagit anställning. Inte minst inom byggnadsverksamheten är sådana fall ganska vanliga. Genom sin anställning kan den förutvarande arbetsgivaren bereda sig förhållandevis goda inkomster. Det konstateras i promemorian, att man under frågans tidigare behandling på så gott som alla håll varit positivt inställd till en lagändring, som öppnar möjlighet till införsel i dylika fall för den oredovisade skatten. Jämväl riksdagen hade uttalat sig i denna riktning.

Skälen för att tillåta införsel vid indrivning av oredovisade skatteavdrag anges på följande sätt.

De skäl som föranlett att införsel får tillgripas mot de skattskyldiga synes kunna åberopas även i nu angivna fall. Förmåga att erlagga åtminstone någon del av de oredovisade skattemedlen finnes i regel. En arbetsgivare, som underlåtit att redovisa innehållna belopp, kan sägas träda i den skattskyldiges ställe. Att statsverkets fordran på sådana belopp bör jämföras med egentliga skattefordringar har redan erkänts i fråga om förmånsrätten. Någon anledning att i nu aktuella fall avvakta en framtida reform inom ut-sökningsrätten synes med hänsyn härtill inte föreligga.

Den ifrågasatta införselrätten torde påverka övriga borgenärs rätt i all-nast ringa omfattning. Den som är berättigad till underhållsbidrag eller har annan därmed jämförbar införselberättigad fordran tillgodoses innan införsel för skatt eller för innehållna skatteavdrag får ske, och gäldenärens arbetsinkomst är i regel oåtkomlig för övriga borgenärer. Försattes gäldenären i konkurs, upphör införseln.

De belopp som genom den ifrågasatta införselrätten skulle kunna inflyta till statsverket torde i de särskilda fallen inte bli avsevärda och måhända komma att omfatta endast en mindre del av de uppdebiterade beloppen. Sammanlagt kan det likväl röra sig om ganska ansevärda summor. Därtill kommer de indirekta verkningarna. I den mån det blir känt att införsel kan beviljas för oredovisade skattemedel, torde detta vara ägnat att påverka de ifrågavarande arbetsgivarna att bättre iakttaga sina skyldigheter och förhindra ett mer systematiskt utnyttjande av nuvarande möjligheter att undslippa fullgörandet av en redovisningsskyldighet. Det torde inte minst vara i detta hänseende som det skulle kunna bli av värde att ha en införselrätt.

I promemorian föreslås att införsel får begagnas i nu angivna fall. Vidare förordas att denna exekutionsform får tillämpas vid indrivning av oredovisade införselbelopp som avser skatter och allmänna avgifter. Däremot avvisas tanken att i förevarande sammanhang utsträcka införselrätten till oredovisade belopp, som innehållits till gäldande av underhållsbidrag och böter. Till motivering anföres följande.

Genom införsel indrives inte bara skatt utan även underhållsbidrag och därmed jämförbara fordringar samt böter. Förlustriskerna vid underlåten redovisning av belopp, som innehållits till gäldande av underhållsbidrag och liknande, är förhållandevis små. De införselberättigade åtnjuter nämligen enligt 17 kap. 4 och 11 §§ handelsbalken samma förmånsrätt som lön- eller livräntetagaren i arbetsgivarens konkurs. Även statsverkets fordran på belopp som innehållits genom införsel för skatt åtnjuter förmånsrätt, dock endast enligt 17 kap. 12 § handelsbalken eller efter övriga förmånsrätter. Liksom gäller fordringar på grund av oredovisade skatteavdrag enligt uppbörds-

förordningen — vilka fordringar äger samma förmånsrätt — kan förluster uppstå för statsverket. — Böter har i detta som i andra hänseenden minsta rätt.

Såsom framgår av det anförda, torde det i fråga om underhållsbidrag och liknande inte föreligga något större praktiskt behov av att använda införsel mot den som i egenskap av förutvarande arbetsgivare underlåtit att redovisa innehållna belopp. Mot en införselrätt i dylika fall talar även att man därigenom skulle vidga kretsen av införselberättigade privaträttsliga fordringar. Det slutliga bedömandet av frågor av denna art synes lämpligen kunna anstå till en framtida allmän revision av de utsokningsrättsliga bestämmelserna.

Inte heller i fråga om belopp som innehållits till gäldande av böter torde behov av en införselrätt mot försumliga arbetsgivare vara mer påtagligt. Att böter kan uttas av den bötfälle genom införsel sammanhänger med det kriminalpolitiska intresset av att nedbringa antalet bötesförvandlingar; detta intresse torde icke kunna åberopas till förmån för effektivare indrivningsmetoder gentemot arbetsgivare som underlåtit redovisa införselbelopp, som avser böter.

Beträffande belopp, som innehållits genom införsel för skatt, är åter situationen i praktiken likartad den som uppkommer när skatteavdrag verkställts enligt uppbördsförordningen. Statsverkets fordran på oredovisade införselbelopp och skatteavdrag av nyss nämnd art har även jämförts i fråga om förmånsrätt i arbetsgivarens konkurs.

Ytterligare diskuteras frågan om införselrätt mot arbetsgivare, som blivit betalningsskyldiga genom underlåtenhet att göra föreskrivna skatteavdrag enligt uppbördsförordningen eller införsellagen. Något behov av att medge införselrätt i dessa fall anses dock inte föreligga. I promemorian erinras om att det inte ansetts påkallat att utrusta ifrågavarande fordringar mot arbetsgivare med förmånsrätt. Vidare framhålles, att statsverkets fordringsrätt mot den anställde kvarstår, att införsel kan användas mot denne samt att försummelse att göra skatteavdrag mera sällan torde sammanhänga med betalningssvårigheter hos arbetsgivaren.

Däremot kunde enligt promemorian vissa skäl tala för att arbetsgivare, som på grund av underlåtenhet att verkställa skatteavdrag fått betala skatt för de anställda, skulle få utta sin regressfordran genom införsel. Hans möjligheter att göra sig betald genom utmätning hos den anställde torde i allmänhet vara små, och det allmänna har införselrätt, i den mån man vänder sig mot den anställde. Det torde emellertid, anföras i promemorian, möta betänkligheter att på detta sätt utvidga kretsen av införselberättigade fordringar. Härtill kommer att arbetsgivarens betalningsskyldighet beror på en klar försummelse från hans sida. Övervägande skäl synes enligt promemorian tala emot införselrätt i nu nämnt fall.

I enlighet med dessa överväganden innehåller promemorian förslag till ändringar i införsellagen, varigenom införsel kan ske för uttagande hos en tidigare arbetsgivare av belopp som denne innehållit enligt uppbördsförordningen eller på grund av beslut om införsel för skatter och allmänna avgifter. Bestämmelserna har utformats i nära anslutning till reglerna i

21 § införsellagen om införsel för skatt. Jämkning föreslås endast i fråga om den tid, varunder införsel må äga rum.

I detta hänseende gäller enligt 21 § 2) införsellagen, att införsel för skatter och allmänna avgifter inte får ske sedan tre år förflutit efter det utskylderna eller avgifterna förfallit till betalning. Jämväl i nu aktuella fall föreslås en frist av tre år. Såsom utgångspunkt förordas emellertid — i anslutning till vad som gäller förmänsrätten enligt 17 kap. 12 § andra stycket handelsbalken — tiden för beloppens innehållande.

Beträffande förmänsrättsordningen såvitt angår införsel erinras om att fordringar på underhållsbidrag först skall tillgodoses. Därefter uttas skatteavdrag enligt uppbördsförordningen samt införsel för gäldenärens skatt i nu nämnd ordning. Böter och viten äger minsta rätt. Att de fordringar varom nu är fråga bör stå tillbaka för fordringar på underhållsbidrag och skatteavdrag enligt uppbördsförordningen synes enligt promemorian uppenbart, likaså att böter och viten alltjämt bör äga minsta rätt. Ifrågavarande fordringar och gäldenärens egna obetalda skatter föreslås åter, i överensstämmelse med vad som gäller enligt 17 kap. 12 § handelsbalken, skola utgå med lika rätt sinsemellan. De bestämmelser i förmänsrättshänseende som gäller för det allmänna i avseende å gäldenärens egna obetalda skatter skulle sålunda i allo göras tillämpliga på nu ifrågavarande fordringar.

Slutligen förordas, att termen »löneavdrag» i 7 § tredje stycket och 21 § 3) införsellagen utbytes mot den i 1953 års uppbördsförordning begagnade termen »skatteavdrag».

Författningsändringarna bör enligt promemorian träda i kraft den 1 januari 1957.

Remissyttrandena

De föreslagna utvidgningarna av införsellagens tillämpningsområde tillstyrkes eller lämnas utan erinran i praktiskt taget samtliga yttranden.

Hovrätten över Skåne och Blekinge finner förslagen i allt väsentligt väl motiverade och hovrätten har därför intet mot att de lägges till grund för lagstiftning.

Länsstyrelsen i Malmöhus län uttalar om den föreslagna införselrätten följande.

Det kan ifrågasättas om dylik möjlighet till införsel kommer att få större praktisk betydelse. Det kan först erinras om att den arbetsgivare, som drivit sin rörelse i bolagsform, icke kommer att drabbas därav. Om en enskild rörelseidkare som underlåtit att redovisa innehållen källskatt kommer på obestånd, kan det tänkas att han med vetskap om införselmöjligheten är obenägen taga arbetsanställning enär han — i varje fall om det oredovisade skattebeloppet är mera betydande — får räkna med att under avsevärd tid icke utfå högre lön än som motsvarar existensminimum. Då antalet försuMLiga arbetsgivare är jämförelsevis stort, framstår det emellertid av säkerhetsskäl angeläget att den föreslagna utvidgningen av införsellagen genomföres.

Liknande synpunkter anföres av länsstyrelsen i Örebro län.

Kronokamreraren i Malmö upplyser, att i Malmö stad den uppdebiterade preliminära A-skatten år 1954 uppgick till 501 057 kronor och att den för år 1955 beräknas komma att överstiga en miljon kronor, dvs. ungefär det dubbla beloppet mot år 1954.

Enligt *landsorganisationens* uppfattning är det framlagda förslaget till utvidgning av införselinstitutet välmotiverat. Även om de skattebelopp, som därigenom kan inflyta till statsverket, sannolikt kommer att vara av endast mindre omfattning, finner landsorganisationen de vidgade införselmöjligheterna i varje fall kunna verka som ett medel att åstadkomma en mer fullständig redovisning från de ifrågavarande arbetsgivarnas sida. Därtill kommer det berättigade intresse, som vederbörande arbetstagare har att de skatteavdrag, som gjorts på den intjänta lönen, verkligen kommer det avsedda ändamålet till godo.

Tjänstemännens centralorganisation vill för sin del tillstyrka förslaget om införselrätt, främst med hänsyn till de indirekta verkningar en sådan rätt kan förväntas få.

Sveriges lantbruksförbund förklarar, att förbundet i och för sig inte har något att erinra mot detta förslag, men framhåller följande.

Förbundet vill påpeka, att promemorian icke behandlat samtliga de fall, där införsel för uttagande av i jordbruk och rörelse gjorda skatteavdrag enligt uppbördsförordningen eller på grund av beslut om införsel för skatter och allmänna avgifter kan komma ifråga.

Enligt förbundets tolkning av förslaget skulle även införsel kunna bli aktuell i det fallet, att en arbetsgivare vid sidan om jordbruk och rörelse har inkomst av tjänst, varå tillämpning av införselinstitutet kan ske. Icke heller har redovisats den stora grupp av arbetsgivare med inkomst av tjänst, som i hushållet har anställd personal. Det synes också förbundet angeläget, att i detta sammanhang löses frågan om införsel i det fall, att arbetsgivaren är ett enkelt bolag, handelsbolag eller kommanditbolag. I jordbruket förekommer ofta ett enkelt bolag som form för jordbruksdrift med samäganderätt. Förslaget synes ge uppbördsmyndigheterna möjlighet att med införsel utsöka oredovisade skatteavdrag hos den bolagsman, som har inkomst av tjänst. På grund av de allmänna bestämmelserna angående enkla bolag och handelsbolag gäller solidarisk ansvarighet för bolagets engagemang och således även beträffande skatteavdrag m. m. Beträffande kommanditbolag gäller denna solidaritet supplementärerna. Bolagsmannens regressrätt borde på ett bättre sätt än nu säkerställas. Hans förmånsrätt är ju betydligt sämre än statens, då fordran är oprioriterad. Då införsel är lättare än de övriga indrivningsförfarandena av oredovisade skatteavdrag, synes större risk än tidigare föreligga för den bolagsman, som har löneinkomst, att få erlägga dessa skatteavdragsbelopp. Detta resultat blir måhända än mer stötande, då det ofta föreligger det förhållandet, att bolagsman med löneinkomst har mindre inflytande på bolagets skötsel och kanske också en mindre »andel» i bolaget.

Svenska bankföreningen finner lämpligheten av den föreslagna utvidgningen av införselrätten tveksam. Föreningen erinrar om de skäl som mo-

tiverar att införsel får beviljas till gäldande av underhållsbidrag, löntagarens egna skatter samt böter. I anslutning härtill yttrar föreningen.

Vad angår fordringar å belopp, som innehållits för anställdas skatter, ligger saken annorlunda till. Där är det i själva verket fråga om redovisningsfordringar av samma art som t. ex. kronans anspråk mot uppborhetsman för oredovisad uppbörd. Anspråk av sistnämnda slag åtnjuter visserligen förmånsrätt enligt 17 kap. 11 § handelsbalken men kan icke göras gällande genom införsel. Det ter sig då föga konsekvent att ge redovisningsfordringar mot försumliga arbetsgivare en bättre ställning. Därtill kommer, att införsel för oredovisade löneavdrag för skatt väl huvudsakligen skulle bli aktuell i fall, när den redovisningsskyldige råkat på obestånd i egenskap av företagare och därför övergått till att taga anställning hos annan. I sådana fall kan ett införselbeslut komma att försämra andra borgenärens ställning genom de svårigheter det medför för vederbörande att reparera sin ekonomi.

Bankföreningen uttalar vidare, att den föreslagna utvidgningen sannolikt skulle få jämförelsevis ringa ekonomisk betydelse för det allmänna.

Direkt avstyrkande är endast *hovrätten för Övre Norrland*, som uttalar att hovrätten inte av vad i promemorian anförts funnit sig övertygad om att de föreslagna bestämmelserna innebär en effektivisering av skatteuppbörden av sådan betydelse, att det av hänsyn härtill är påkallat att med föregripande av en blivande allmän översyn av utsökningslagen och i samband därmed stående författningar nu utvidga införselinstitutets tillämpningsområde. Då därtill kommer att, såvitt angår möjlighet att genom införsel uttaga oredovisade införselbelopp, det gjorts ett enligt hovrättens förmenande i och för sig onöjaktigt motiverat undantag för underhållsbidrag och därmed jämförliga fordringar, kan hovrätten icke tillstyrka att förslaget i hithörande delar lägges till grund för lagstiftning.

I några yttranden föreslås längre gående utvidgningar av införselrätten.

Sälunda förordar *överståthållarämbetet* att den föreslagna utvidgningen av införselinstitutet kommer att innefatta även efter införselbeslut innehållna oredovisade underhållsbidrag. Ämbetet yttrar.

Överståthållarämbetet kan för sin del icke finna att vad härvidlag anförts utgör en övertygande grund för att i förevarande fullt likartade situation sätta underhållsbidragen i en sämre ställning än skatterna, vilka vid införselkonkurrens skola stå tillbaka för underhållsbidragen. Visserligen gäller för innehållna underhållsbidrag en bättre förmånsrätt (17: 4 handelsbalken) i arbetsgivarens konkurs än för oredovisade skattebelopp (17: 12 handelsbalken), men det torde vid inträffad konkurs ej sällan få räknas med att tillgångarna i konkursen ej förslå ens till betalning av de enligt 17 kapitlet 4 § handelsbalken förmånsberättigade fordringarna. En rätt till införsel i förevarande fall kan därför vara av betydelse för ökande av möjligheterna att hos en försumlig arbetsgivare utfå undanhållna underhållsbidrag, vilka som regel äro av utpräglat ömmande natur. De i promemorian uttalade farhågorna för att vidga kretsen av införselberättigade privaträttsliga fordringar synas ämbetet i detta fall föga bärande.

Ett uttalande i samma riktning har, såsom förut nämnts, gjorts av *hovrätten för Övre Norrland*. Samma ståndpunkt intas av *länsstyrelsen i Malmöhus län*, *stadsfogden i Hälsingborg*, *kronokamreraren i Malmö* och *Föreningen Sveriges kronokamrerare*.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, stadsfogden i Hälsingborg och kronokamreraren i Malmö förordar i detta sammanhang ytterligare, att införsel skall få begagnas för indrivning av oredovisade införselbelopp, som avser böter.

I det av *länsstyrelsen i Malmöhus län* avgivna yttrandet ifrågasättes vidare om icke införselmöjlighet även bör öppnas för arbetsgivare som fått erlägga skattebelopp för anställd, vilket han underlåtit att avdraga, och i följd därav har regressrätt mot arbetstagaren jämlikt 76 § uppbördsförordningen. Om förslaget i övrigt genomföres försättes arbetstagaren i förmånligare läge, därför att arbetsgivaren först tvingas att fullgöra hans åligganden. Någon utvidgning av de införselberättigade fordringarnas krets kan enligt länsstyrelsens uppfattning ej anses ske genom att arbetsgivares regresskrav träder i stället för statens skattefordran, som är införselberättigad.

Samma förslag framföres av *Sveriges köpmannaförbund*.

Kronokamreraren i Hälsingborg uttalar sig i samma riktning samt påpekar därvid att fallen av avsiktlig försummelse från arbetsgivarnas sida inte är så talrika som de, i vilka underlåtenheten att göra skatteavdrag beror på bristande kännedom om förpliktelserna härvidlag. Enligt yttrandet är det vanligt att arbetsgivarna låter sig vilseledas av uppgifter från arbetstagaren om att denne erlägger B-skatt eller inte har någon kvarstående skatt. Åtminstone moraliskt är sålunda arbetstagaren ofta medskyldig till försummelsen.

Svenska exekutionsmännens riksförbund anför liknande synpunkter, dock utan att vilja påyrka att frågan nu upptas till behandling.

Å andra sidan har promemorians ståndpunkt att införsel inte bör få begagnas för utkrävande av regressfordringar understrukits av *Tjänstemännens centralorganisation*, *Stockholms stads indrivningsverk* och *stadsfogden i Hälsingborg*.

Frågan om den tid, inom vilken införsel enligt de i promemorian föreslagna reglerna må äga rum, har upptagits av *kammarrätten*, som förordar att den i promemorian angivna tiden av tre år skall räknas från det innehållet belopp senast bort inbetalas. Kammarrätten yttrar.

Det sammanlagda belopp, som arbetsgivare efter skatteavdrag eller införsel har att redovisa, motsvarar som regel summan av vid flera avlöningstillfällen innehållna delbelopp. Om räkenskaperna hos den arbetsgivare, som brustit i sin redovisningsskyldighet, äro bristfälliga, något som icke lär vara ovanligt, kan för sådant fall svårigheter möta att fastställa den tidpunkt, då innehållandet skett. På grund härav kan ifrågasättas, huruvida det icke vore att föredraga att såsom utgångspunkt taga den tidpunkt, då innehållet belopp senast bort inbetalas till uppbördsmyndighet eller utmättningsman. Denna tidpunkt är för genom skatteavdrag innehållna medel nästföljande uppbördsstermins sista dag. I fråga om införselmedel skall tiden för inbetalning bestämmas av utmättningsmannen. En föreskrift att tiden

skall räknas från en senare tidpunkt än som föreslagits synes även i lagtekniskt hänseende vara att föredraga, när fordran å restavgift icke kan uppkomma förrän efter utgången av den uppbördstermin, då innehållet belopp bort inbetalas.

Samma förslag framföres av *länsstyrelsen i Stockholms län*, som anför.

Visserligen ansluter sig utgångspunkten för den föreslagna treårsfristen till vad som gäller förmånsrätten enligt 17 kap. 12 § andra stycket handelsbalken, men länsstyrelsen ifrågasätter likväl om icke just i förevarande fall det är lämpligare att tiden räknas från en annan, lättare kontrollbar tidpunkt. Att fastställa vid vilken tidpunkt innehållandet skett lär nämligen som regel kräva tidsödande undersökningar. Visserligen måste en sådan undersökning ske då det gäller förmånsrätten men de fall där den föreslagna bestämmelsen i införsellagen skall tillämpas torde sannolikt bli mycket vanligare och därför orsaka betydligt mer arbete. Länsstyrelsen skulle därför helst se att stadgandet ändrades så, att införsel ej må beviljas eller meddelat beslut om införsel äga tillämpning sedan tre år förflutit efter det beloppet senast bort inbetalas. Detta skulle innebära att tiden räknas i fråga om belopp, som innehållits genom skatteavdrag enligt uppbördsförordningen, från i regel den 18 i vederbörande uppbördsmanad och beträffande införselbelopp från den dag utmätningssmannen bestämt för innehållet beloppss in-sättande å tjänstepostgirokonto.

Liknande synpunkter anføres av *länsstyrelsen i Malmöhus län*, som förordar att förfallotiden räknas från utgången av den månad, under vilken beloppens redovisning bort ske, samt att även utgångspunkten för den i 17 kap. 12 § handelsbalken stadgade tiden av två år jämkas på motsvarande sätt. Länsstyrelsen påpekar, att eftersom veckolön är tämligen allmänt förekommande, skulle man med det i promemorian framlagda förslaget få räkna med åtta à nio förfalldogdar under varje uppbördstermin.

I detta sammanhang må även nämnas, att *Föreningen Sveriges stadsfogdar* och *Svenska exekutionsmännens riksförbund* ifrågasätter längre tidsfrister än den i promemorian föreslagna. Förstnämnda förening uttalar sig för att tidsfristen blir densamma som preskriptionstiden för de skatter varom fråga är. Exekutionsmännens riksförbund åter förordar, att tidsfristen av tre år räknas först från en tidpunkt då arbetsgivarens försummelse kan förväntas ha kommit till uppbördsmyndigheternas kännedom. Härvid erinrar förbundet om att avsevärd tid kan förflyta innan försummelsen blir uppläckt, eventuellt först sedan den anställde erhållit debetsedel å slutlig skatt, av vilken framgår att preliminärskatten inte blivit redovisad.

Departementschefen

Den 1945 genomförda uppbördsreformen innebär, att flertalet skattskyldiga, nämligen de som har inkomst i form av arbetslön, livränta el. dyl., inte längre betalar sin skatt direkt till myndigheterna. I stället uttas skatten genom att arbetsgivare eller annan som utbetalar lönen eller livräntan avdrager vad som skall inbetalas i skatt. Arbetsgivaren är i sin tur redovisnings-skyldig gentemot myndigheterna. Han skall inbetala vad som avdragits och

kan även bli ansvarig för arbetstagarens skatt, om han underlåtit att göra föreskrivet skatteavdrag.

Vid indrivning av skatt får sedan lång tid tillbaka användas införsel. Detta exekutionsmedel står emellertid inte till buds mot den som i egenskap av arbetsgivare underlåtit att inbetala föreskrivna skattebelopp för sina anställda. Vid olika tillfällen och bl. a. vid tillkomsten av 1953 års uppbördsförordning har önskemål framförts om att en möjlighet till införsel skulle skapas i nu avsedda fall. Önskemålen har främst föranletts av den erfarenheten att företagare med betalningssvårigheter stundom utnyttjar den för arbetstagarna innehållna skatten för att tillföra rörelsen likvida medel. Upphör sedermera rörelsen, kan statsverkets fordran på skattemedlen ofta inte uttagas ur företagets tillgångar. Företagaren kan emellertid ha skaffat sig anställning med god lön, i vilken införsel skulle kunna ske.

I promemorian föreslås, att införsel skall få användas för att hos en förutvarande arbetsgivare uttaga skattebelopp, som denne innehållit genom skatteavdrag för sina anställda. Samtidigt förordas, att införsel skall få begagnas för att utta oredovisade skattebelopp, som genom införsel innehållits för de anställda.

Enligt min mening föreligger ett praktiskt behov av den ifrågasatta införselrätten. Arbetsgivarnas medverkan i uppbördssystemet medför, såsom påpekats i promemorian, vissa förlustrisker för det allmänna, och det är angeläget att dessa risker blir så små som möjligt. Arbetstagarna har ett självklart krav på att de belopp som innehållits genom skatteavdrag erlägges till myndigheterna och sålunda kommer till avsedd användning. Frågan har genom den senaste utvecklingen fått särskild aktualitet. Det förekommer nu oftare än förr, att arbetsgivare underlåter att redovisa skattemedel för sina anställda.

De belopp som kan uttas genom införsel hos förutvarande arbetsgivare blir självfallet begränsade och kommer endast att utgöra en mindre del av vad som brister. Det är emellertid viktigt att indrivning kan ske, där så är möjligt. Indirekt torde detta kunna få den verkan, att frestelserna för arbetsgivare med likviditetssvårigheter att utnyttja skattemedlen för egen räkning blir mindre. Häri ligger måhända, såsom understrukits i promemorian och flera yttranden, den största betydelsen av en lagändring i den föreslagna riktningen.

Som av det förut återgivna framgår har promemorians förslag i nu förevarande del biträttats i det helt övervägande antalet remissyttranden. I det av lantbruksförbundet avgivna yttrandet har därvid — utan att förbundet av den anledningen avstyrkt förslaget — gjorts några påpekanden, som jag vill uppehålla mig vid.

Sålunda har till en början framhållits att den ifrågasatta införselrätten skulle kunna användas mot arbetsgivare, som vid sidan av jordbruk eller rörelse har tjänsteanställning. Detsamma skulle bli fallet beträffande löntagare, som har anställda i sitt hushåll. Förbundet har vidare erinrat om att införsel skulle kunna ske i lönen till delägare i ett handelsbolag, som

inte redovisat innehållna skattemedel, och att sådan delägare kunde i det särskilda fallet drabbas jämförelsevis hårt.

Vad angår det förstnämnda påpekandet, vill jag framhålla att det synes mig ligga helt i linje med lagstiftningens syfte att införsel i de antydda fallen kan verkställas. I huvudsak samma skäl kan nämligen åberopas för möjlighet till införsel i detta som i det uti promemorian direkt omnämnda fallet. Beträffande den omständigheten att en delägare i ett handelsbolag kan under vissa förutsättningar drabbas hårt vill jag framhålla, att detta inte är att i första hand anse som en konsekvens av införselinstitutets utvidgning utan en följd av den genomförda principen om bolagsmännens solidariska ansvarighet för bolaget åvilande förpliktelser. Det synes mig inte böra väcka betänkligheter med en utvidgning av möjligheterna att få denna ansvarighet tvångsvis infriad. Självfallet kan redan nu inträffa att en av bolagsmännen på grund av den solidariska ansvarigheten kan i realiteten drabbas hårdare än övriga bolagsmän.

Att försiktighet bör iakttagas vid utvidgningar i införsellagens tillämpningsområde är uppenbart. Såsom påpekats i promemorian, har en allmän reform inom utsökningsrätten begärts av riksdagen. Den omständigheten att en sådan reform ifrågasatts bör emellertid inte utgöra något hinder mot den nu föreslagna lagändringen. Förslaget är närmast att se som en konsekvens av att det nya uppbördssystemet inskjuter arbetsgivaren mellan myndigheterna och den skattskyldige vid skatteinbetalningen. Att statsverkets fordran på arbetsgivare för innehållna skattebelopp bör jämföras med skattefordringar mot de skattskyldiga har redan godtagits, såvitt angår förmånsrätt i arbetsgivarens konkurs. Även på det nu aktuella området är en sådan likställighet motiverad. Såsom framhållits i promemorian finns det inte anledning räkna med att övriga borgenärers rätt skulle försämrats. Vad bankföreningen anfört om att en företagare, som kommit på obestånd och tagit anställning, kan få svårt att reparera sin ekonomi träffar överhuvudtaget det förhållandet att vederbörande har att dragas med skulder från sin tidigare verksamhet.

Jag tillstyrker därför förslaget att införsel skall få begagnas för indrivning av oredovisade skatteavdrag och införselbelopp för skatt.

I några yttranden förordas att införsel även skall få ske hos förutvarande arbetsgivare för attindriva oredovisade belopp, som innehållits genom införsel för underhållsbidrag eller böter. I anledning härav får jag ånyo erinra om att den föreslagna lagändringen är att se mot bakgrunden av det nya uppbördssystemet. Det torde inte böra ifrågakomma att i detta sammanhang ingå på frågan om sådana ändringar inom utsökningsrätten, som saknar sammanhang med de nya uppbödsreglerna. Med hänsyn härtill och på de i promemorian anförda skälen anser jag att de i yttrandena framförda förslagen inte bör prövas i detta sammanhang.

Vid remissbehandlingen har vidare på några håll föreslagits att arbetsgivare, som underlåtit att göra skatteavdrag för anställd och på grund härav fått betala den anställdes skatt, skulle få indriva sin regressfordran hos den

anställde genom införsel. I promemorian har gentemot en sådan införselrätt anförts bl. a. att arbetsgivarens betalningsskyldighet beror på försummelse från hans sida, och denna synpunkt har understrukits i flera yttranden. Även andra skäl talar emot att rätt till införsel införes i dylika fall. Det är synnerligen angeläget att en arbetsgivare noggrant iakttagit skyldigheten att verkställa skatteavdrag; intresset härav kan hos en mindre nogräknad arbetsgivare befaras minska, därest man på antytt sätt utvidgar möjligheterna för honom att kräva åter av arbetstagaren vad han fått på grund av försummat skatteavdrag erlægga till uppbördsmyndigheterna. Även i denna del godtar jag alltså promemorians ståndpunkt.

I promemorian föreslås att införsel skall få ske intill tre år från det skattebeloppen innehållits. Beträffande utgångspunkten för treårsfristen har i flera yttranden påpekats att svårigheter kan uppkomma i tillämpningen, om lönerna utbetalats veckovis eller eljest med täta mellanrum. På grund härav har föreslagits att utgångspunkten bör bestämmas på annat sätt. I allmänhet har man därvid förordat att fristen skall börja löpa först från det beloppet bort inbetalas.

För det i promemorian framförda förslaget talar, att arbetsgivarnas ansvarighet uppkommer redan i och med att beloppen innehållits. Tidpunkten för beloppens innehållande har också valts till utgångspunkt för den tidsfrist som gäller enligt 17 kap. 12 § andra stycket handelsbalken i fråga om förmånsrätt för oredovisade skattebelopp. De praktiska svårigheterna torde inte behöva bli alltför stora. Endast mera sällan torde det bli fråga om att fullständigt utnyttja den föreslagna införselrätten. I det tämligen vanliga fall, då endast en mindre del av de oredovisade beloppen kan uttagas, får den i promemorian föreslagna regeln betydelse endast på det sätt att införseln skall avslutas tre år efter den senaste avlöningsutbetalningen. Att konstatera när denna ägt rum behöver i allmänhet inte vålla svårigheter. Jag finner därför inte tillräckliga skäl att frångå promemorian i förevarande del.

Vad i övrigt föreslagits i promemorian, såvitt angår ändringar i införselagen, kan jag biträda.

III. Förmånsrätt för sjukförsäkringsavgifter m. m.

Gällande bestämmelser m. m.

I samband med den allmänna skatteuppbörden debiteras och uppbäres icke blott flertalet direkta skatter utan även vissa allmänna avgifter. Vilka dessa är anges i 1 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953.

Såsom tidigare omnämnts, åtnjuter skatter och allmänna avgifter av nyss angivet slag i allmänhet förmånsrätt enligt 17 kap. handelsbalken.

En särskild förmånsrätt i fastighet tillkommer på grund av 17 kap. 6 §

fastighetsskatt, som utgått enligt äldre bestämmelser, samt skogsvårdsavgifter och vissa andra avgälder.

Beträffande skatter och allmänna avgifter i allmänhet föreskrives förmänsrätt i 12 §, vilken gäller efter övriga förmänsrätter. I detta lagrum uppräknas uttömmande vilka skatter och avgifter som avses. Bestämmelsen har tid efter annan ändrats och kompletterats, senast genom lag den 6 mars 1953.

Efter denna tidpunkt har vissa jämkningar och tillägg skett i fråga om de skatter och avgifter som uppbäres enligt uppbördsförordningen.

Sålunda skall, enligt vid 1954 års riksdag beslutade ändringar i 1 § *uppbördsförordningen*, i samband med den allmänna skatteuppbörden uppbäras sjukförsäkringsavgifter för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om allmän sjukförsäkring, arbetsgivaravgifter som avses i 2 § förordningen om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m. samt sådana byggnadsforskningsavgifter enligt förordningen angående byggnadsforskningsavgift vilka icke uppbäres av riksförsäkringsanstalten.

Arbetsgivarbidragen enligt lagen om yrkesskadeförsäkring motsvaras av försäkrings- och tilläggsavgifter enligt den numera upphävda lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Förmänsrätt för avgifter enligt den äldre lagen är föreskriven i 17 kap. 12 § handelsbalken.

I detta sammanhang må nämnas, att 63 § lagen om yrkesskadeförsäkring stadgar, att om i lag eller författning förekommer hänvisning till stadgande, som ersatts genom bestämmelse i lagen om yrkesskadeförsäkring, skall hänvisningen i stället gälla den bestämmelsen.

Bestämmelserna om avgifter till den allmänna sjukförsäkringen liksom rörande byggnadsforskningsavgifter är nytillkomna. Någon förmänsrätt har ej stadgats för dessa avgifter.

Enligt 1 § första stycket *förordningen den 4 juni 1954 (nr 341) om uppbörd av vissa försäkringsavgifter enligt lagen om yrkesskadeförsäkring och av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring m. m.* skall förordningens bestämmelser äga tillämpning på uppbörd av avgift för obligatorisk försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring, däri inbegripen tilläggsavgift enligt 39 § nämnda lag, samt av bidrag från arbetsgivare jämlikt lagen om allmän sjukförsäkring och lagen om moderskapshjälp. Av 1 § andra stycket framgår, att avgift jämte tilläggsavgift för frivillig försäkring i riksförsäkringsanstalten enligt lagen om yrkesskadeförsäkring skall uppbäras i den ordning anstalten bestämmer.

I 2 § stadgas, att avgift och bidrag, som avses i 1 § första stycket, från arbetsgivare med försäkring i riksförsäkringsanstalten skall, med i 3 § angivna undantag, uppbäras i enlighet med vad som stadgas i uppbördsförordningen. I fråga om uppbörd på sätt nu nämnts skall summan av en arbetsgivaravgift och bidrag benämnas arbetsgivaravgift. Det är sålunda dessa arbetsgivaravgifter som avses med hänvisningen i 1 § *uppbördsförordningen*.

Har arbetsgivare med försäkring i riksförsäkringsanstalten i regel minst fem arbetstagare i sin tjänst eller finner anstalten eljest omständigheterna

föranleda därtill, skall enligt 3 § avgift och bidrag, varom stadgas i 1 § första stycket, påföras arbetsgivaren och uppbäras i den ordning som, med iakttagande av vissa i förordningen meddelade föreskrifter, bestämmes av riksförsäkringsanstalten.

Byggnadsforskningsavgift utgår enligt *förordningen den 22 maj 1953 (nr 269) angående byggnadsforskningsavgift* till främjande av forsknings- och rationaliseringsverksamhet inom byggnadsfacket. Avgiftspliktig är den som bedriver byggnadsverksamhet under sådana förhållanden att han är att anse som arbetsgivare enligt lagen om yrkesskadeförsäkring i arbete, så ock kommun, vilken såsom arbetsgivare i nämnda lags mening bedriver byggnadsverksamhet. Avgiften utgår med tjugu kronor för varje fullt antal av 300 dagsverken av visst slag under året. Den uträknas av riksförsäkringsanstalten. Beträffande uppbörden gäller bestämmelserna i nyssnämnda förordning den 4 juni 1954 i tillämpliga delar. I fråga om byggnadsforskningsavgift, som pålägges arbetsgivare, för vilken försäkring icke är gällande i anstalten, skall iakttas vad som i nämnda förordning är stadgat rörande avgift som uttages från arbetsgivare, vilken i regel har minst fem arbetare i sin tjänst.

Till grund för ändringarna i uppbördsförordningen låg propositionen nr 189 till 1954 års riksdag. Däri berördes (s. 93, 94 och 96) även vissa frågor om förmånsrätt för ifrågavarande avgifter. I den utredningspromemoria som föregick propositionen hade framhållits att den förmånsrätt som gällde i fråga om avgifter enligt olycksfallsförsäkringslagen även borde gälla beträffande av statsverket förskjutna avgifter till yrkesskadeförsäkringen. Frågan huruvida samma förmånsrätt borde stadgas för arbetsgivarbidragen, vilka likaledes förskötes av statsverket i den mån bidragen ej inbetalades direkt till riksförsäkringsanstalten eller till ömsesidigt försäkringsbolag, borde bli föremål för övervägande i särskild ordning. Detsamma gällde frågan om förmånsrätt för byggnadsforskningsavgifter. I anslutning till dessa uttalanden hade Socialförsäkringsbolagens förening hemställt, att frågan om förmånsrätt för socialförsäkringsbolags fordran på ogulden yrkesskadeförsäkringsavgift upptogs till behandling. Dåvarande chefen för finansdepartementet framhöll i propositionen att de berörda förmånsrättsfrågorna var av sådan beskaffenhet att de inte kunde lösas i då aktuella sammanhang. Med en lösning fick därför anstå till dess frågorna kunnat i vederbörlig ordning närmare utredas.

Vid 1955 års riksdag har antagits *lagen den 17 juni 1955 (nr 469) angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete m. m.* Genom den föreskrivna omregleringen höjes vissa ersättningar som utgår enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag m. fl. lagar och som inte utgives av staten. I 14 § förstnämnda lag stadgas, att till bestridande av den kostnad för varje kalenderår, som föranledes av lagens bestämmelser, åligger det annan arbetsgivare än staten att erlægga proportionellt tillägg till de avgifter, som jämlikt 38 och 39 §§ lagen om yrkesskadeförsäkring skall för året beräknas för honom. Angående de-

bitering och uppbörd av nu nämnt tillägg skall tillämpas vad i sådant hänseende gäller avgifterna enligt yrkesskadeförsäkringslagen.

Vid 1953 års riksdag beslöts, att fastighetsskatten skulle upphöra som självständig skatteform och i stället inarbetas i den kommunala inkomstskatten. Allmän kommunalskatt utgår enligt 2 § *kommunalskattelagen* numera såsom kommunal inkomstskatt, vilken beräknas på grundval av inkomst och av garantibelopp för fastighet. I enlighet härmed har vid de 1954 företagna ändringarna i uppbördsförordningen kommunal inkomstskatt trätt i stället för allmän kommunalskatt i uppräknningen av de skatter som debiteras och uttas enligt förordningen. Omläggningen av fastighetsskatten innebär, såsom framhållits i propositionen nr 186 till 1953 års riksdag (s. 88 f), att den särskilda förmånsrätten för fastighetsskatt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken mister betydelse och att all kommunalskatt varom nu är fråga i fortsättningen åtnjuter förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken.

Bland de i 17 kap. 12 § handelsbalken uppräknade skatterna ingår även konjunkturskatt. Därmed avses skatt enligt *förordningen den 30 april 1952 (nr 203) om konjunkturskatt för år 1952*. Nämnda skatt var av engångsnatur och utgick på grund av 1952 års — undantagsvis 1953 års — taxering.

I 17 kap. 12 § handelsbalken medtas icke skatter och avgifter som väsentligen har karaktär av konjunkturpolitiska medel. Av annan natur, ehuru tillfällig, är däremot den skatt, som utgår på grund av *förordningen den 21 maj 1954 (nr 264) om skatt på fonderade vinstmedel (fondskatt)*. Taxering till fondskatt skall enligt 8 § förordningen verkställas i första instans år 1955, undantagsvis år 1956. Påford fondskatt skall enligt 13 § fördelas till betalning under fem — i vissa fall tio — år. Kungl. Maj:t äger befogenhet förordna, att uppbördsförordningens bestämmelser eller vissa av dem skall äga motsvarande tillämpning på uppbörd av fondskatt. Enligt kungörelsen den 24 september 1954 (nr 614) med vissa tillämpningsföreskrifter till förordningen skall emellertid debiteringen och uppbörden ske efter delvis andra regler än uppbördsförordningens.

Promemorian

I promemorian framhålles att den i 17 kap. 12 § handelsbalken valda metoden att uttömmade uppräknade de skatter och allmänna avgifter, som skall utgå med förmånsrätt, nödvändiggör att lagrummet underkastas en fortlöpande anpassning till nytillkommen lagstiftning.

Sålunda föreslås, att den förmånsrätt som åtnjutes av statsverket för förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt den upphävda lagen om försäkring för olycksfall i arbete fortsättningsvis skall gälla *avgifterna till yrkesskadeförsäkringen*. Även om sådan förmånsrätt skulle kunna anses föreligga redan på grund av stadgandet i 63 § lagen om yrkesskadeförsäkring, torde en uttrycklig bestämmelse i ämnet vara påkallad. I enlighet härmed förordas, att i 17 kap. 12 § handelsbalken hänvisning göres till lagen om yrkesskadeförsäkring i stället för till olycksfallsförsäkringslagen.

Vidare erinras om att åtskilliga andra frågor om förmånsrätt för allmänna avgifter aktualiserats i samband med nytillkommen lagstiftning. Vissa av dessa torde enligt promemorian kräva mera ingående överväganden än som varit möjliga inom ramen för densamma. Detta gäller frågan om förmånsrätt för byggnadsforskningsavgifter men också det av socialförsäkringsbolagen väckta spörsmålet om förmånsrätt för dessa bolags fordringar på oguldna yrkesskadeförsäkringsavgifter.

Däremot uttalas, att man redan nu bör kunna upptaga frågan om förmånsrätt för kronans fordringar på *bidrag från arbetsgivare enligt lagarna om allmän sjukförsäkring och om moderskapshjälp*. Förslag framlägges om att dessa bidrag skall utrustas med förmånsrätt. Motiveringen härför anges på följande sätt.

Dessa bidrag är till syftemål och konstruktion likartade med yrkesskadeförsäkringsbidragen. Anmärkas kan, att den allmänna sjukförsäkringen i vissa hänseenden trätt i stället för den tidigare olycksfallsförsäkringen. Avgifterna enligt 1916 års lag om olycksfallsförsäkring motsvaras sålunda inte bara av avgifter till yrkesskadeförsäkringen utan delvis också av bidrag till den allmänna sjukförsäkringen. Härtill kommer att starka praktiska skäl talar för att arbetsgivarbidragen enligt lagarna om allmän sjukförsäkring och om moderskapshjälp likställas med yrkesskadeförsäkringsavgifterna. Samtliga nu nämnda avgifter debiteras, i vad angår arbetsgivare med endast ett fåtal anställda, gemensamt på skattsedlarna under benämningen arbetsgivaravgift. Att de skatter och allmänna avgifter, som upptas på skattsedlarna så långt möjligt följer samma bestämmelser i förmånsrättshänseende, är självfallet ett viktigt praktiskt önskemål. Om förmånsrätt endast skulle gälla för yrkesskadeavgifterna, skulle det i händelse av konkurs bli nödvändigt att företa särskild utredning om beloppet av det i arbetsgivaravgiften ingående bidraget till sjukförsäkring och moderskapshjälp samt att avräkna detta belopp från de på slutskattsedeln debiterade, med förmånsrätt utgående skatterna och avgifterna. Det kan ytterligare anmärkas, att bidragen till sjukförsäkring och moderskapshjälp i allmänhet torde bli små, jämförda med summan av nämnda skatter och avgifter.

Skäl av delvis samma art talar enligt promemorian för att förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken utan uppskov införes jämväl beträffande *de avgifter till den allmänna sjukförsäkringen som skall erläggas av de försäkringspliktiga*. Det föreslås att förmånsrätten utvidgas även till dessa avgifter. I promemorian anföres.

Dessa avgifter uppbäres på skattsedlarna. Då försäkringsplikten omfattar det helt övervägande antalet inkomsttagare, kommer dessa avgifter att upptas på ett motsvarande antal debetsedlar å slutlig skatt. Avgifterna ingår också i de belopp som uppbäres såsom preliminär skatt. Vad i det föregående anförts om önskvärdheten av att de på skattsedlarna debiterade skatterna och allmänna avgifterna såvitt möjligt följer samma bestämmelser i förmånsrättshänseende kan med ännu större skäl åberopas i fråga om ifrågavarande avgifter. För övrigt kan erinras om att dessa avgifter i stort sett har samma karaktär som avgifterna till den allmänna folkpensioneringen, vilka av gammalt uppburits på skattsedlarna och åtnjuter förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken. Om sådan förmånsrätt tillerkännes jämväl avgifterna för den obligatoriska försäkringen enligt lagen om sjukförsäk-

ring, torde detta, med hänsyn till de förhållandevis små belopp det gäller, vara av ringa betydelse från borgenärssynpunkt.

Vad angår frågan om förmånsrätt för skatter föreslås, att *konjunkturskatt* utgår ur uppräkningsen i 17 kap. 12 § handelsbalken men omnämnes i en övergångsbestämmelse. Vidare förordas, att förmånsrätten för allmän kommunalskatt i fortsättningen anges avse *kommunal inkomstskatt*.

I promemorian föreslås ytterligare, att förmånsrätt enligt nämnda lagrum införes för *fondskatt*. Det erinras om att denna skatt visserligen är av engångsnatur och inte uppbäres på skattsedlarna. Samtidigt betonas emellertid, att dess syfte är att motverka skatteflyktsåtgärder; den kompletterar systemet av direkta skatter, vilka allmänt åtnjuter förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken. Det framhålles också, att inbetalningen av skatten fördelas på fem år, i vissa fall tio år.

I samband med de ifrågasatta ändringarna i 17 kap. 12 § handelsbalken föreslås, att termen »löneavdrag» i andra stycket utbytes mot det i 1953 års uppbördsförordning begagnade uttrycket »skatteavdrag».

Ändringarna i 17 kap. 12 § handelsbalken skall enligt förslaget träda i kraft den 1 juli 1956. I anslutning härtill har upptagits en övergångsbestämmelse, vari stadgas att de nya reglerna inte skall äga tillämpning i konkurs, vari beslut om egendomsavträde meddelats före ikraftträdandet. Vidare föreskrives, att i 12 § angiven förmånsrätt skall, under enahanda förutsättningar som där angivits, gälla jämväl för konjunkturskatt, av statsverket förskjutna försäkrings- och tilläggsavgifter enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt för kronans fordran å belopp, som genom skatteavdrag eller på grund av införsel innehållits för utskylder och avgifter som nu sagts.

Remissyttrandena

Förslagen har biträts i samtliga yttranden.

Riksförsäkringsanstalten föreslår emellertid, att förmånsrätten enligt 17 kap. 12 § handelsbalken jämväl får avse de tilläggsavgifter som utgår enligt 14 § lagen angående omreglering av vissa ersättningar enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Anstalten framhåller, att avgiftstilläggen för år 1956 preliminärt beräknats komma att utgöra 20 procent av avgifterna enligt yrkesskadeförsäkringslagen.

Anstalten vill vidare, med framhållande av byggnadsforskningsavgiftens karaktär av allmän avgift, föreslå, att också denna utrustas med förmånsrätt. Härför talar enligt yttrandet även den omständigheten, att sådana byggnadsforskningsavgifter, som icke uppbäres av anstalten, skall påföras å debetsedel å slutlig skatt och därvid upptagas tillsammans med arbetsgivaravgiften i en gemensam post. Enahanda praktiska skäl som de i departementspromemorian i fråga om arbetsgivarbidragen anförda gör sig sålunda enligt anstaltens mening jämväl här gällande.

Hovrätten över Skåne och Blekinge ifrågasätter om inte den föreslagna promulgationsbestämmelsen skulle vinna i klarhet, därest den där föreskrivna förmånsrätten för konjunkturskatt angavs avse sådan skatt enligt förordningen den 30 april 1952 (nr 203).

Departementschefen

I 17 kap. 12 § handelsbalken uppräknas uttömmande de skatter och allmänna avgifter som skall utgå med förmånsrätt enligt lagrummet. Denna lagstiftningsmetod gör det nödvändigt, att en fortlöpande anpassning sker till ny lagstiftning på därav berörda områden. Lagrummet har senast ändrats vid 1953 års riksdag. Under tiden därefter har, såvitt angår allmänna avgifter, den nya sjukförsäkringslagen trätt i kraft. Vidare har tillkommit 1954 års lag om moderskapshjälp, och lagen om försäkring för olycksfall i arbete har ersatts med en ny lag om yrkesskadeförsäkring. På skatte- lagstiftningens område har tillkommit förordningen om fondskatt, varjämte fastighetsskattens inarbetande i den kommunala inkomstskatten föranleder vissa terminologiska ändringar. Å andra sidan har konjunkturskatten för år 1952 i huvudsak förlorat sin betydelse från indrivningssynpunkt.

I promemorian föreslås att här angivna förändringar skall föranleda motsvarande jämkningar i 17 kap. 12 § handelsbalken. Förslaget, som tillstyrkts i samtliga yttranden, biträdes av mig.

Såsom riksförsäkringsanstalten påpekat, bör förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken även gälla i fråga om sådant tillägg till yrkesskadeförsäkringsavgifterna som föranledes av lagen den 17 juni 1955 angående omreglering av vissa ersättningar enligt den upphävda lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Anstalten har ytterligare hemställt, att byggnadsforskningsavgifter måtte utrustas med förmånsrätt enligt 17 kap. 12 § handelsbalken. Av skäl som anförts i promemorian anser jag mig emellertid icke böra pröva denna fråga i förevarande sammanhang.

I enlighet med vad som påpekats i yttrandet från hovrätten över Skåne och Blekinge bör ett förtydligande ske i den föreslagna övergångsbestämmelsen.

Vad som eljest föreslås i promemorian i hithörande delar kan jag godtaga.

IV. Departementschefens hemställan

I enlighet med vad i det föregående anförts har inom finansdepartementet upprättats härvid fogade förslag till

1) lag om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta;

- 2) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken; samt
- 3) förordning om ändrad lydelse av 77 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272).

Nämnda författningsförslag torde såsom *Bilaga*¹ få fogas till statsrådsprotokollet för denna dag.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över de under 1) och 2) upptagna lagförslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Åke Gustafsson

¹ Denna bilaga, vilken är likalydande med de vid propositionen fogade författningsförslagen, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 15 december 1955.

Närvarande:

justitieråden LECH,
REGNER,
LIND,
regeringsrådet LORICHS.

Enligt lagrådet den 9 december 1955 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 25 november 1955, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta; samt
- 2) lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, föredrogos inför lagrådet av byråchefen S. Walberg.

Lagrådet lämnade förslagen utan erinran.

Ur protokollet:
Sverker Jonson

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1955.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL, NORDENSTAM, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och socialdepartementen lagrådets den 15 december 1955 avgivna utlåtande över de till lagrådet den 25 november 1955 remitterade förslagen till

1) *lag om ändring i lagen den 14 juni 1917 (nr 380) om införsel i avlöning, pension eller livränta; samt*

2) *lag om ändrad lydelse av 17 kap. 12 § handelsbalken.*

Föredragande departementschefen hemställer, att förslagen, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte, jämte det i protokollet för den 25 november 1955 omförmälda förslaget till *förordning om ändrad lydelse av 77 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)*, föreläggas 1956 års riksdag till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Harald Häggquist